

ZVÍŘE V ODPADOVÉ LEGISLATIVĚ

JAKUB HANÁK

Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Česká republika

Abstract in original language

Přestože se pojem právní vztah ve veřejném právu, do něhož patří právní předpisy upravující nakládání s odpady, zpravidla nepoužívá, je vhodné se zabývat otázkou, zda sekundárním předmětem právních vztahů vznikajících v odpadovém hospodářství může být také zvíře. Cílem tohoto příspěvku je pouze naznačit odpovědi na tuto otázku, nikoliv provést podrobný rozbor relevantní právní úpravy. Zvláštní pozornost je věnována situacím, kdy látka představuje současně odpad a vedlejší produkt živočišného původu.

Key words in original language

zvíře; odpad; vedlejší produkt živočišného původu; životní prostředí

Abstract

Although the concept of legal relationship is not used in public law (waste legislation is part of public law), it is appropriate to consider if animal is an object of legal relationship in waste legislation. This paper tries to answer this question. Special attention is given to the analysis of the situations, where the substance is waste and animal by-product at the same time. On the contrary the analysis of relevant legislation is only brief.

Key words

animal; waste; animal by-product; environment

1. ÚVODEM

Přestože se pojem právní vztah ve veřejném právu, do něhož patří právní předpisy upravující nakládání s odpady, zpravidla nepoužívá,¹ je vhodné se zabývat otázkou, zda sekundárním předmětem právních vztahů vznikajících v odpadovém hospodářství může být také zvíře. Cílem tohoto příspěvku současně není podrobný rozbor relevantní právní úpravy, nýbrž pouze snaha usnadnit orientaci v této obsáhlé problematice.

Jedinec jakéhokoli živočišného druhu s výjimkou člověka je v právu označován jako živočich.² V tomto příspěvku však bude pozornost věnována pouze živým obratlovcům (kromě člověka). Tímto způsobem vymezuje pojem zvíře ustanovení § 3 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, přičemž se jedná

---

¹ Knapp, V.: Teorie práva. Praha, C.H. Beck, 1995, s. 202.

² Müllerová, H.: Zvíře jako objekt prvních vztahů. Dny práva 2010. Brno: Masarykova univerzita, s. 2.

o obecné vymezení použitelné i při interpretaci právních předpisů, které tento pojem nedefinují,³ což je případ rovněž zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech. Ten naopak obsahuje definici pojmu odpad, který je vymezen v ustanovení § 3 odst. 1 jako každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů.

2. POJMOVÉ ZNAKY ODPADU

Proto, aby bylo možné považovat věc za odpad, musí být tedy splněny tyto podmínky: (1) jedná se o movitou věc, (2) příslušející do stanovené skupiny odpadu a (3) které se osoba zbavuje nebo má povinnost se jí zbavit. Před dalším rozбором je nutné se nejprve zabývat tím, zda zvíře tyto podmínky (znaky) splňuje.

Zvřátata se většinou považují za věci movité.⁴ Vzhledem k zákazu opustit zvíře (s výjimkou zvířete volně žijícího) s úmyslem se ho zbavit nebo zvíře vyhnat se odpadem může stát pouze zvíře mrtvé. Návrh nového občanského zákoníku⁵ sice výslovně stanoví, "že živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze," ovšem v případě zvířete mrtvého půjde i nadále o věc, přičemž se lze domnívat, že použití ustanovení zákona o odpadech by také neodporovalo jeho povaze, přestože ta je v mnohém zohledněna již dnes (blíže dále). Naopak volně žijící zvířata nejsou předmětem vlastnictví, ovšem při splnění předepsaných podmínek (získání povolení k lovu, resp. odchytu) je možné, aby se i volně žijící zvíře dostalo do lidské péče,⁶ a stalo se tak předmětem vlastnictví. Samostatnou kategorií volně žijících zvířat představuje zvěř, která je zpravidla též označována jako *res nullius*, tedy věc nepatřící nikomu, protože se pohybuje volně bez ohledu na hranice pozemků a nelze tak ztotožnit vlastnické právo k pozemku, na němž se zvěř pohybuje, s vlastnickým právem zvěře.⁷ Předmětem vlastnického práva se zvěř stává teprve jejím ulovením, přičemž právo přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou

---

³ Tamtéž.

⁴ Švestka, J. et al: Občanský zákoník: komentář. Praha, C.H. Beck, 2009, s. 642.

⁵ Ustanovení § 487 návrhu občanského zákoníku ve znění pozměňovacích návrhů. Sněmovní tisk č. 362/0, 6. volební období. Dostupný z www.psp.cz

⁶ Stejskal, V.: Úvod do právní ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. Praha, Linde, 2006, s. 474.

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2006, č.j. Pl. ÚS 34/03, dostupný z <http://nalus.usoud.cz>. Výjimku z tohoto pravidla však tvoří podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu zvěř chovaná v uzavřených oborách, která je ve vlastnictví toho, kdo tato zvířata koupil či vyšlechtil. Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2008, č.j. 28 Cdo 4487/2007, dostupný z www.nsoud.cz.

zvěř je jedním z významných oprávnění vyplývající z práva myslivosti.⁸ To znamená, že vedle zvířat v lidské péči jsou také mrtvá zvířata a ryby movitou věcí a splňují tedy tento definiční znak pojmu odpad (mrtvé zvíře je pouze jiným vývojovým stádiem téhož předmětu).⁹

Celkem 16 skupin odpadů je vytvořeno v příloze č. 1 k zákonu o odpadech, přičemž pod kód Q16 spadají materiály, látky nebo výrobky, které nepatří do žádné z předchozích skupin. To znamená, že tuto podmínku splní jakákoliv věc,¹⁰ tj. včetně mrtvých zvířat.

Za nejvýznamnější pojmový znak odpadu je Soudním dvorem Evropské unie dlouhodobě považován výraz zbavit se, k čemuž Soudní dvůr dospěl již v jednom ze svých prvních rozsudků týkajícím se nakládání s odpadem.¹¹ Z řady skutečností, ze kterých lze dle Soudního dvora usuzovat, že se držitel látky zbavuje (má to v úmyslu), je v případě mrtvých zvířat vhodné zmínit nezbytnost přijetí zvláštních opatření při užití věci s ohledem na potencionální ohrožení životního prostředí.¹² Mrtvých hospodářských zvířat chovaných pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, se jejich majitel zpravidla zbavovat nebude, poněvadž představují různé produkty,¹³ byť podle Soudního dvora ani ekonomická využitelnost věci neznámá, že nejde o odpad, protože všechny věci, kterých se vlastníci zbavují, byť mají ekonomickou hodnotu, jsou předmětem směrnice o odpadech.¹⁴ Zbývá připomenout, že v případě mrtvých

---

⁸ Ustanovení § 2 písm. h) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Stejným způsobem je upraveno také nabývání vlastnického práva k rybám a vodním organismům při výkonu rybářského práva - srov. 2 písm. f) zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

⁹ Názor, že se nejedná o tentýž předmět, neboť zvíře již není živé a jde pouze o jeho mrtvé tělo, zastává Kusák, M.: Omezení vlastnického právo z důvodů ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů. České právo životního prostředí, 2005, č. 1, s. 19.

¹⁰ Shodný názor zastává také Jirásková, I. - Sobotka, M.: Zákon o odpadech s vysvětlivkami. Praha: Linde, 2005, s. 16.

¹¹ Rozsudek Soudního dvora C-129/96 ze dne 18. 12. 1997 Inter-Environnement Wallonie (bod 26).

¹² Rozsudek Soudního dvora C-418/97 ze dne 4. 6. 2000 ARCO Chemie.

¹³ Stejný závěr platí také pro zvěř, ryby, případně vodní organismy.

¹⁴ Rozsudek Soudního dvora C-359/88 ze dne 28. 3. 1990 Zanetti a ostatní. Přestože v jiných rozsudcích Soudní dvůr naopak dovodil (např. v rozsudku C-9/00 ze dne 18. 4. 2002 Palin Granit), že ekonomická výhodnost znovu použití věci držitelem na druhou stranu podporuje pravděpodobnost využití a může být důkazem proti zbavování se, zůstává nesporné, že nelze vázat

hospodářských zvířat by se mohlo (za podmínky, že by se na ně vztahoval zákon o odpadech) jednat také o tzv. vedlejší produkt, protože se jedná o movité věci vzniklé při výrobě, za kterou lze dle mého názoru jejich porážku a následné zpracování označit,¹⁵ přičemž běžné by bylo také splnění dalších podmínek (jistota jejich dalšího využití bez dalšího zpracování - např. jako hnojivo, zdroj energie). Ostatních částí už by se poté jejich držitel stejně jako mrtvých zvířat v zájmovém chovu (tj. zvířat, u kterých hospodářský efekt není hlavním účelem chovu) zbavoval, neboť nejsou určena k lidské spotřebě.

3. ZVÍŘATA NEJSOU POVAŽOVÁNA ZA ODPAD

Přestože mrtvá zvířata výše uvedené pojmové znaky odpadu v mnoha situacích naplňují, zákon o odpadech se však na řadu věcí a látek splňujících výše uvedené znaky nevztahuje a ty pak není možné považovat za odpad.¹⁶ Důvodem je specifický režim nakládání s takovými odpady, který je třeba upravit speciálně v celém rozsahu a podpůrná aplikace zákona o odpadech by mohla vyvolat zbytečné komplikace.¹⁷

Do této skupiny patří na základě § 2 odst. 1 písm. d) rovněž mrtvá těla zvířat, která uhynula jiným způsobem než porážkou, včetně zvířat usmrcených za účelem vymýcení nákazy zvířat. S jistým zjednodušením lze konstatovat, že do této kategorie patří veškerá zvířata chovaná v zájmovém chovu, protože porážkou mohou být usmrcena pouze zvířata určená k jatečnému zpracování.

Subsidiární použití zákona o odpadech je předpokládáno § 2 odst. 2 písm. c) v případě vedlejších produktů živočišného původu (nestanoví-li zákon jinak).¹⁸ Tímto termínem se podle čl. 3 bodu 1

---

povinnost nakládat s věcí jako s odpadem na absenci její ekonomické hodnoty, protože stejná věc by pro někoho odpadem byla a pro jiného nikoliv.

¹⁵ Tento závěr potvrzuje také rozsudek Soudního dvora C-416/02 ze dne 8. 9. 2002 Komise v. Španělsko (bod 93), kde se konstatuje, že nelze usuzovat, že zbytek z výroby není odpadem, ale vedlejším produktem nebo opětovně použitelnou surovinou v návaznosti na výrobní proces, v případě mrtvých těl chovaných zvířat, pokud tato zvířata uhynula v zařízení a nebyla poražena za účelem lidské spotřeby

¹⁶ Shodně Jirásková, I. - Sobotka, M.: Cit. dílo, s. 14.

¹⁷ Dvořák, P.: Zákon o odpadech v otázkách a odpovědích. Praha: Kaso-S, 1997, s. 36. Současný zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, vychází v tomto ze stejné koncepce jako předchozí zákon č. 125/1997 Sb., o odpadech.

¹⁸ Obsahově shodnou formulaci obsahuje směrnice EP a Rady č. 98/2008, o odpadech (dále také jen směrnice o odpadech), která v čl. 2 odst. 2 písm. b) vyjímá ze své působnosti vedlejší produkty živočišného původu v rozsahu, v jakém se na ně vztahují jiné právní předpisy.

nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009, o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu (dále také jen nařízení), označují celá těla zvířat nebo jejich části, produkty živočišného původu nebo jiné produkty získané ze zvířat, které nejsou určeny k lidské spotřebě, včetně oocytů, embryí a spermatu. Subsidiární použití zákona o odpadech při nakládání s vedlejšími produkty živočišného původu (dále jen VPŽP) oproti tomu nepředpokládá § 3 odst. 5 zákona č. 166/1999 Sb., veterinární zákon, podle kterého se zákon o odpadech použije pouze v případech stanovených nařízením. Vzhledem k podrobné právní úpravě obsažené v nařízení a veterinárním zákoně lze konstatovat, že zákon o odpadech se na mrtvá (těla) zvířat nevztahuje a tyto tak nejsou současnou právní úpravou považovány za odpady, ačkoliv se fakticky jedná o odpady živočišného původu.

Pro další rozbor se jeví jako užitečné zmínit nejvýznamnější povinnosti osob, u kterých VPŽP vznikají. Tyto jsou zejména povinny zřídit pro jejich krátkodobé ukládání nepropustné, dezinfikovatelné a uzavíratelné kafilerní boxy, zajistit neškodné odstranění VPŽP a uchovávat po příslušnou dobu obchodní a jiné doklady týkající se VPŽP. Tyto mohou být odstraňovány v zásadě pouze v zařízeních, která byla pro tento účel schválena krajskou veterinární stanicí - tzv. asanační podniky.¹⁹ Po jejich převzetí asanačním podnikem ke zpracování již VPŽP nesmí prostory tohoto podniku opustit. V závislosti na nebezpečnosti VPŽP (dle míry rizika jsou rozděleny do tří kategorií) jsou nařízením stanoveny rozdílné požadavky, které musí asanační podniky splňovat.

Důvodem dvojí právní úpravy jsou specifické vlastnosti mrtvých těl zvířat a z toho vyplývající poněkud odlišné cíle právní regulace. Zatímco odpadová legislativa vedle ochrany životního prostředí a lidského zdraví silně akcentuje také trvale udržitelný rozvoj a lepší využívání přírodních zdrojů (dáním přednost využití odpadů a zavedením závazné hierarchie nakládání s odpady), cílem zmíněného nařízení je zabraňovat rizikům, resp. je snižovat na minimum, pro zdraví lidí a zvířat, která v souvislosti s VPŽP vznikají, a zejména chránit bezpečnost potravinového řetězce. Poněvadž také nařízení uznává, že je "ve zjevném zájmu všech občanů, aby se řada VPŽP bezpečně a udržitelně využívala pro různá použití za předpokladu, že zdravotní rizika budou snížena na minimum"²⁰ a skutečně je preferováno využití před odstraněním VPŽP, lze s určitým zjednodušením uzavřít, že cílem odpadové legislativy i úpravy regulující nakládání s VPŽP je zajistit jejich neškodné využití/odstranění. Poněvadž je v případě nakládání s VPŽP nebytné dodržet přísnější hygienická pravidla, jejichž zařazení do odpadové

---

¹⁹ Ustanovení § 39a odst. 2 ve spojení § 49 odst. 1 písm. h) veterinárního zákona.

²⁰ Bod 2 preambule nařízení.

legislativy by bylo nesystematické, byla zvolena konstrukce dvou na sobě nezávislých úprav.

4. PŘEKRÝVÁNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Přes zcela odlišnou působnost výše popsaných právních předpisů dochází v praxi místy k jejich "překrývání", přestože se zákonodárce snažil, aby došlo k objasnění jejich vzájemného vztahu a aby se vyloučením VPŽP určených pro způsob využití, který se nepovažuje za činnost spojenou s odpady, z působnosti směrnice o odpadech zamezilo zdvojení předpisů.²¹ Odpadová legislativa se však stále uplatní u VPŽP určených ke spalování, skládkování nebo využití v zařízení na výrobu bioplynu nebo kompostování, protože v těchto se jedná o zařízení, v nichž je nakládáno s odpady. V roce 2005 byl u většiny provozovaných zařízení pro využívání odpadu (kompostárny a bioplynové stanice) příjem těchto surovin s ohledem na možná rizika zakázán,²² nyní dochází k postupné změně stavu (zejména přibývá bioplynových stanic schopných zpracovat vedle odpadů i VPŽP). V tomto případě je nutné s látkami nakládat nejen jako s odpady, ale stále také jako s VPŽP (přínejmenším používat příslušné kafilerní boxy), což je však často porušováno.²³ Za největší zdravotní riziko při nakládání s biologicky rozložitelnými odpady v ČR je přitom považována možná kontaminace prostředí infekčními zárodky.²⁴

Další "překrytí" právních úprav je vyvoláno skutečností, že některé druhy VPŽP mají zároveň charakter odpadu. Jedná se především o odpad ze stravovacích zařízení (kuchyňský odpad) a hnůj.

O vcelku jednoduchou situaci se jedná tehdy, když zbytky ze zpracování živočišných produktů (nejčastěji masa) vzniknou při činnosti nepodnikajících fyzických osob, tj. v domácnostech. Protože se jedná o komunální odpad, musí občané jako prvotní původci tohoto odpadu odložit jej na místa určená obcí,²⁵ což znamená do nádob na směsný komunální odpad, který je v ČR nejčastěji stále odstraňován na skládkách.

---

²¹ Bod 12 preambule směrnice o odpadech.

²² Svobodová, L. - Valta, J.: Odpady versus vedlejší živočišné produkty. EIA-IPPC-SEA, 2005, č. 4, s. 13.

²³ Praktický průvodce nakládání s odpady a vedlejšími živočišnými produkty v potravinářském průmyslu zpracovaný agenturou CENIA. Dostupný např. z http://eagri.cz/public/web/file/41226/prakticky_pruvodce_nakladanim_s_ody_a_vzp.pdf.

²⁴ Zimová, M.: Aktuální trendy a možná zdravotní a ekologická rizika při nakládání s biologicky rozložitelnými odpady. EIA-IPPC-SEA, 2009, č. 1, s. 2.

²⁵ Ustanovení § 16 odst. 4 zákona o odpadech.

Přísnější a komplikovanější pravidla platí tehdy, kdy složením totožné zbytky živočišných produktů vzniknou ve stravovacích zařízeních, neboť tehdy se jedná o biologicky rozložitelný odpad z kuchyní a stravoven (skupina katalogu odpadů 20 01 08) a současně se na nakládání s ním vztahuje také nařízení o VPŽP, pokud je tento určen ke krmným účelům nebo ke zpracování tlakovou sterilizací, ke kompostování nebo k přeměně na bioplyn (toto jsou současně povolené způsoby jeho odstranění), resp. pochází z dopravních prostředků mezinárodní přepravy.²⁶ Takový odpad je možné odstraňovat v asanačních podnicích nebo v zařízeních pro nakládání s odpadem, které musí však také splňovat požadavky nařízení, což mj. znamená schválení krajskou veterinární stanicí. Původci odpadu musí vedle povinností vyplývajících ze zákona o odpadech (např. při shromažďování odpadu) splnit také povinnosti z nařízení a veterinárního zákona, což představuje větší zátěž. Zřejmě i proto vykazované množství tohoto druhu odpadu v ČR neodpovídá skutečnosti, k čemuž dochází v důsledku jeho odkládání do nádob na směsný komunální odpad, zkrmování a splachování do veřejné kanalizace,²⁷ přestože jsou tyto způsoby zakázány (povoleno je pouze jeho využití ke krmení kožešinových zvířat či zvířat v zoologických zahradách a útulcích za splnění podmínek obsažených v nařízení Komise (EU) č. 142/2011).

Hnůj, kterým se rozumí veškeré výkaly nebo moč hospodářských zvířat (nejde-li o farmové ryby) s podestýlkou i bez ní, je VPŽP kategorie 2²⁸ a jako s takovým je nezbytné s ním nakládat.²⁹ Pokud ovšem jsou statková hnojiva používána jako půdní hnojiva v rámci legální praxe hnojení na řádně vymezených pozemcích a pokud se jejich skladování omezuje na potřeby tohoto hnojení, nejedná se o odpad ani VPŽP, ale hnojivo.³⁰

---

²⁶ Čl. 2 odst. 2 písm. g) nařízení č. 1069/2009. Odpad ze stravovacích zařízení vzniklý v dopravních prostředcích mezinárodní přepravy je považován za nejrizikovější (kategorie 1), ostatní odpad ze stravovacích zařízení, je-li považován za VPŽP, je zařazen do kategorie 3.

²⁷ Váňa, J.: Kam se ztrácejí kuchyňské odpady a co s nimi. Odpadové fórum, 2011, č. 3, s. 13.

²⁸ Čl. 3 bod 20 ve spojení s čl. 9 písm. a) nařízení.

²⁹ Mírnější požadavky jsou ale v jeho případě kladeny např. na přepravu v rámci hospodářství nebo mezi hospodářstvím a místem určení, kdy nemusí být provázen obchodním dokladem ani veterinárním osvědčením a obal, nádoba nebo vozidlo, v němž je přepravován, nemusí být slovně označen slovem „hnůj“ - viz § 3 vyhlášky č. 94/2010 Sb., o některých veterinárních a hygienických požadavcích na přepravu a zpracování vedlejších živočišných produktů.

³⁰ Rozsudek Soudního dvora C-416/02 ze dne 8. 9. 2005 Komise v. Španělsko (bod 89). Stejný závěr zastávají s odkazem na tento rozsudek také Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství. Srov.

5. ZÁVĚR

Přestože je cílem norem veřejného práva upravujících právní vztahy, jejichž předmětem je zvíře, především ochrana zvířat,³¹ v případě výše rozebírané úpravy není tento aspekt z podstaty věci tolik reflektován.³² I ochrana zdraví zvířat je zajišťována spíše s ohledem na bezpečnost potravního a krmivového řetězce, která je rozhodující pro člověka. Naopak poměrně výrazně je respektována hodnota zvířete jako živého tvora, když veterinární zákon umožňuje pochování zvířete důstojností srovnatelné s pohřbem člověka. Přestože se i v tomto případě jedná o VPŽP je možné, aby vlastník zvířete v zájmovém chovu je pochoval na vlastním pozemku (zahrabáním v hloubce 80 cm po použití dezinfekčních prostředků), přičemž je povolen také provoz "zvířecích hřbitovů a krematorií"³³, které je možné zřídit po vyjádření krajského úřadu, obecního úřadu nebo újezdního úřadu a krajské veterinární správy na místě dostatečně vzdáleném od míst, na nichž jsou chována zvířata a kde tímto nebude narušováno životní prostředí.³⁴ Tyto možnosti je třeba uvítat, protože odráží současnou roli a postavení zvířete jako společníka člověka.

Vzhledem k vlastnostem mrtvých těl zvířat je pochopitelné, že nakládání s nimi je upraveno mimo odpadovou legislativu právními předpisy označující je jako vedlejší produkty živočišného původu a upravující nakládání s nimi v rámci veterinární péče. Částečné překrývání právní úpravy je pak způsobeno mnohdy nevyhnutelnou likvidací VPŽP v zařízeních sloužících k využívání/odstraňování odpadu a skutečností, že nezpracované živočišné produkty jsou součástí komunálního, resp. obecního, odpadu. Vyšší náklady a nároky na odstranění VPŽP pak v těch případech, kdy je možné aplikovat také odpadovou legislativu, vedou v praxi k nedodržování pravidel pro nakládání s VPŽP.

Literature:

- Dvořák, P.: Zákon o odpadech v otázkách a odpovědích. Praha: Kaso-S, 1997, 104 s., ČNB 000287849.
- Jirásková, I. - Sobotka, M.: Zákon o odpadech s vysvětlivkami. Praha: Linde, 2005, 486 s., ISBN 80-7201-561-3.

Společně sdělení ve věci vyjasnění komodity "hnůj" dostupné z http://www.mzp.cz/cz/biologicky_rozlozitelne_odpady_dokument.

³¹ Müllerová, H.: Cit. dílo, s. 10.

³² Třebaže je možné poukázat na ochranu mrtvých jedinců zvláště chráněných druhů živočichů ve smyslu § 48 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

³³ V provozu je např. Krematorium zvířat Brno či zvířecí hřbitovy v Mariánských Lázních, Pardubicích či Vražkově.

³⁴ Srov. § 40 odst. 4 a § 41 odst. 3 veterinárního zákona.

- Knapp, V.: Teorie práva. Praha: C. H. Beck, 1995, 247 s., ISBN 80-7179-028-1
- Kusák, M.: Omezení vlastnického práva z důvodů ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů. České právo životního prostředí, 2005, č. 1, s. 3-80, ISSN 1213-5542.
- Müllerová, H.: Zvíře jako objekt právních vztahů. Dny práva 2010, Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 1-13, ISBN 978-80-210-5305-2.
- Stejskal, V.: Úvod do právní ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. Praha: Linde, 2006, 591 s., ISBN 80-7201-609-1.
- Svobodová, L. - Valta, J.: Odpady versus vedlejší živočišné produkty. EIA-IPPC-SEA, 2005, č. 4, s. 11-13, ISSN 1801-6901.
- Švestka, J. et al: Občanský zákoník: komentář. Praha, C.H. Beck, 2009, 1373 s., ISBN 978-80-7400-108-6
- Váňa, J.: Kam se ztrácejí kuchyňské odpady a co s nimi. Odpadové fórum, 2011, č. 3, s. 13-14, ISSN 1212-7779.
- Zimová, M.: Aktuální trendy a možná zdravotní a ekologická rizika při nakládání s biologicky rozložitelnými odpady. EIA-IPPC-SEA, 2009, č. 1, s. 2-6, ISSN 1801-6901.

Contact – email

jakub.hanak@mail.muni.cz